

1 Basisgegevens instelling

Naam instelling(en)	Christelijke Hogeschool Windesheim
BRIN-code(s)	01VU
KvK-nummer(s)	53815033
	Christelijke Hogeschool Windesheim Postbus 10090 8000 GB Zwolle

Plaats	Zwolle
Datum	27-02-2024
Handtekening	

2 Basisgegevens opleiding

Kenmerk aankondiging	A23-007
Naam	Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Omgangskunde
Internationale naam	Teacher Education in Social Skills
Oriëntatie	hbo
Niveau	bachelor
Vorm	voltijd en deeltijd
Gemeente(n) waar de opleiding wordt gevestigd	Zwolle
Taal	Nederlands
Studielast	240 studiepunten
Studieduur	4 jaren voltijd 4 jaren (flexibele) deeltijd ²
Beroepsvereisten	Ja
Capaciteitsbeperking	n.v.t.
Beoogde startdatum	01-09-2025
ISAT-code (indien bekend)	35421
RIO-(sub)onderdeel	Onderwijs – overeenkomstig de RIO-indeling van dezelfde opleiding bij andere hogescholen.
ISCED-rubriek (optioneel)	11412 <i>Zie hoofdstuk 11 van deze aanvraag.</i>

² In de flexibele deeltijdopleiding gebruikt de student werktijd als onderwijstijd, hierdoor kan de student in vier jaar tijd de flexibele deeltijd doorlopen.

3 Inhoud opleiding en onderwijsprogramma

3.1 Inhoud van de opleiding

Het curriculum van de bacheloropleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Omgangskunde (verder: lerarenopleiding Omgangskunde) is gebaseerd op de wettelijke bekwaamheidseisen in het onderwijs ([Staatsblad 2017, 148 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen, 2017](#)) en op de landelijk vastgestelde Kennisbasis Omgangskunde ([10voordeleraar, 2021](#)). De opleiding richt zich op het begrijpen, bevorderen en onderwijzen van communicatie en interactie tussen mensen en besteedt aandacht aan (culturele) diversiteit, het omgaan met verschillende normen en waarden en het stimuleren van empathie en begrip voor anderen.

3.2 Onderwijsprogramma

Het onderwijsprogramma van de lerarenopleiding Omgangskunde is gebaseerd op de Kennisbasis van de tweedegraads lerarenopleiding Omgangskunde ([10voordeleraar, 2021](#)). Deze is opgedeeld in elf domeinen, te weten: betekenis van het vak, communicatie, socialisatie, ontwikkelingspsychologie, opvoeden en begeleiden, groepsdynamica, beroepshouding en ethiek, specifieke behoeften, organisatieprocessen, loopbaan en burgerschap, en vakdidactiek.

Het curriculum van de tweedegraads lerarenopleidingen Windesheim heeft een brede leerlijn en een vakinhoudelijke leerlijn. Onder de brede leerlijn vallen de onderwijseenheden Onderwijskunde en Samen Opleiden (werkplekleren, onderzoek en loopbaanbegeleiding [LOB]). De brede leerlijn is gelijk aan die van de andere tweedegraads lerarenopleidingen die Windesheim aanbiedt³.

Tabel 1 is een visuele weergave van het onderwijsprogramma en geldt voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant.

Tabel 1: Onderwijsprogramma

Propedeuse/ leerjaar 1				
Leerlijn	Onderwijseenheid Semester 1	ECTS	Onderwijseenheid Semester 2	ECTS
Onderwijskunde	Effectief lesgeven	5	Ontwikkeling, leren en motiveren	5
Onderwijskunde	Pedagogisch handelen	5		
Samen Opleiden	Introductie op het dagelijks werk van een docent beroepsonderwijs	5	De dagelijkse praktijk van een docent beroepsonderwijs	10
Vakinhoud Omgangskunde	Vakinhoudelijke leeruitkomst	15	Vakinhoudelijke leeruitkomst	15
Hoofd fase/ leerjaar 2				
Onderwijskunde	Toetsing	5	Omgaan met verschillen	5
	Coachen in het beroepsonderwijs	5		
Samen Opleiden	Leren en opleiden voor een beroep: school en werkveld	5	Coachen van studenten en werken in een docententeam beroepsonderwijs	10
Vakinhoud Omgangskunde	Vakinhoudelijke leeruitkomst	15	Vakinhoudelijke leeruitkomst	15
Hoofd fase/ leerjaar 3				
Samen Opleiden	De organisatie van het beroepsonderwijs	10	Minor: Persoonlijke profileringsruimte	30
Vakinhoud Omgangskunde	Vakinhoudelijke leeruitkomst	20		
Hoofd fase/ leerjaar 4				
Samen Opleiden	Profilering Algemeen vormend onderwijs en beroepsonderwijs (AVO/BO)	15	Leerwerktraject. Startbekwaam docent in het beroepsonderwijs	20
Samen Opleiden	(Vakinhoudelijke) profilering Inclusief de Landelijke Kennisbasistoets (LKT)	15	Onderzoekend vermogen	10

³ Andere tweedegraads lerarenopleidingen voor het voortgezet onderwijs die Windesheim aanbiedt zijn: Aardrijkskunde, Biologie, Duits, Economie, Engels, Frans, Geschiedenis, Gezondheidszorg en Welzijn, Godsdienst en Levensbeschouwing, Lichamelijke Opvoeding, Natuurkunde, Nederlands, Scheikunde, Technisch Beroepsonderwijs, en Wiskunde.

4 Doelgroep van de opleiding

4.1 Doelgroep van de opleiding

De doelgroep bestaat uit studenten die leraar Omgangskunde willen worden op het (v)mbo of speciaal (voortgezet) onderwijs (svo) of trainer worden op het gebied van sociale vaardigheden.

De opleiding is een vierjarige voltijdsopleiding of een vierjarige (flexibele) deeltijdopleiding². Studenten zijn toelaatbaar met een havo- of vwo-diploma, met een mbo-4-diploma of een 21plus-toets. Studenten kunnen ook doorstromen in de opleiding met een diploma van de Associate degree-opleiding zoals bijvoorbeeld de Ad Educatief Professioneel Beroepsonderwijs of Pedagogisch Educatief Professioneel. De kopopleiding (voltijd) die leidt tot een tweedegraadsbevoegdheid Omgangskunde is toegankelijk voor mensen die een verwante vooropleiding hebben gedaan ([Staatscourant 2020, 41049 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen, 2020](#)). Deze studenten kunnen dan in één jaar hun tweedegraads bevoegdheid Omgangskunde behalen.

4.2 Gekozen onderwijsvormen

Windesheim wil de opleiding in zowel een voltijd- als een deeltijdvariant aanbieden.

4.3 Nadere vooropleidingseisen

Nadere vooropleidingseisen zijn voor deze opleiding niet van toepassing.

5 Beroeps-/arbeidsmarktprofiel afgestudeerden

Afgestudeerden kunnen met een tweedegraads bevoegdheid lesgeven in het (v)mbo en in de onderbouw van het voortgezet (speciaal) onderwijs. Omgangskundigen worden breed ingezet, zowel binnen als buiten het onderwijs. Zo blijkt uit het bronnenonderzoek van NIDAP (2023a, p. 11) en de adhesieverklaring van MBO Deltion College te Zwolle (bijlage 2) dat omgangskundigen bijvoorbeeld aan de slag gaan als leraar Omgangskunde in zorg- en welzijnsopleidingen, studieloopbaanbegeleider (LOB), leraar Burgerschap, leraar in het entreeonderwijs en als leraar in communicatie- en begeleidingsvakken. Daarnaast vinden zij werk binnen de zorgstructuur van scholen. Buiten het onderwijs vinden omgangskundigen werk als bijvoorbeeld coach, trainer of begeleider.

6 Analyse verwant (toekomstig) aanbod (art. 5 lid 4)

In het bronnenonderzoek macrodoelmatigheid wordt in de opleidingenvergelijking uitgegaan van de ISCED-indeling. In lijn daarmee is vastgesteld dat de Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Pedagogiek de enige aanverwante opleiding is (NIDAP, 2023a, p. 17). De bestaande lerarenopleidingen Omgangskunde zijn vanzelfsprekend verwant.

7 Geschatte instroom in de nieuwe opleiding

Tabel 2 geeft inzicht in de eerstejaarsinstroom van 2018 tot en met 2022 van de verwante lerarenopleidingen Omgangskunde en aanverwante lerarenopleiding Pedagogiek (NIDAP, 2023a, p. 17). Voor beide opleidingen is voor de voltijd- en deeltijdopleiding belangstelling, maar voor de aanverwante lerarenopleiding Pedagogiek is de instroom lager dan voor Omgangskunde.

Tabel 2: eerstejaarsinstroom (NIDAP, 2023a, p. 18)

Eerstejaarsinstroom in (aan)verwante opleidingen											
opleidingen "verwant"	BachelorOpleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Omgangskunde										
Instelling	Gemeente	2018		2019		2020		2021		2022	
		voltijd	deeltijd	voltijd	deeltijd	voltijd	deeltijd	voltijd	deeltijd	voltijd	deeltijd
Fontys Hogescholen	Tilburg	14	12,5	17,5	12,5	32	20	15,5	11,5	14,5	13,5
Hogeschool Leiden	Leiden	12,5	5	18	5	9,5	8,5	13,5	5	5	8,5
Hogeschool Utrecht	Utrecht	14,5	19	24,5	7,5	25	13,5	14,5	24	21,5	13,5
NHL Stenden Hogeschool	Leeuwarden	0	20	2,5	9	0	16	0	24	0	12,5
		41	56,5	62,5	34	66,5	58	43,5	64,5	41	48
		97,5		96,5		124,5		108		89	
Opleidingen "aanverwant"											
Bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Pedagogiek											
Instelling	Gemeente	2018		2019		2020		2021		2022	
		voltijd	deeltijd	voltijd	deeltijd	voltijd	deeltijd	voltijd	deeltijd	voltijd	deeltijd
Fontys Hogescholen	Eindhoven	5		2,5		5		2,5		2,5	
Fontys Hogescholen	Sittard-Geleen	2,5	2,5	2,5	5	2,5	2,5	5	5	5	
Fontys Hogescholen	Tilburg		2,5		5	6	5		5		2,5
Hogeschool van Amsterdam	Amsterdam	2,5	2,5	8,5	2,5	2,5	2,5	11,5	2,5	16,5	
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	Nijmegen	2,5							2,5		
		12,5	7,5	13,5	12,5	16	10	19	15	24	2,5
		20		26		26		34		26,5	
	totaal beiden	53,5	64	76	46,5	82,5	68	62,5	79,5	65	50,5
		117,5		122,5		150,5		142		115,5	

Op basis van de gemiddelde instroom over de afgelopen jaren bij de lerarenopleidingen Omgangskunde van Fontys, Hogeschool Leiden, Hogeschool Utrecht en NHL Stenden verwacht NIDAP een eerstejaarsinstroom voor Windesheim van 10 tot 15 deeltijdstudenten en 15 tot 20 voltijdstudenten (NIDAP, 2023a, p. 17). We verwachten deze instroom te kunnen realiseren door een betere dekking in de regio (zie hoofdstuk 9 en de toegevoegde adhesieverklaringen) en een toename van studenten door het verruimen van de bevoegdheden van leraren Omgangskunde voor het svo en vmbo⁴. We gaan er daarmee vanuit een nieuwe doelgroep studenten aan te trekken in de regio. De getoonde instroomaantallen zijn in meerdere gevallen niet exact.⁵

⁴ Gemiddeld bedraagt de instroom bij de voltijd- en deeltijdopleiding Omgangskunde 13 studenten per instelling per jaar (aantal studenten over de jaren 2018 t/m 2022 gedeeld door vijf jaar en verdeeld over vier instellingen).

⁵ DUO toont in verband met de AVG-wetgeving geen instroomaantallen kleiner dan 5. Bij een instroom tussen de 1 en 4 nieuwe eerstejaars wordt de instroom als '<5' aangemerkt door DUO. Daarbij zijn de gegeven instroomaantallen in de bestanden opgesplitst tussen mannen en vrouwen. Er kunnen dus per opleiding, per jaar in totaal twee velden zijn die door DUO als '<5' zijn aangemerkt.

NIDAP heeft deze velden met de waarde 2,5 (het gemiddelde tussen 1 en 4) vervangen om instroomaantallen te kunnen optellen en tonen. Hierdoor is er regelmatig sprake van halve getallen (NIDAP, 2023a, p. 18).

Wat opvalt is dat het aantal gediplomeerden voor Omgangskunde en Pedagogiek groter is dan de eerstejaarsinstroom (zie tabel 3). NIDAP zegt daarover: “Dit is omdat er voor de lerarenopleidingen Omgangskunde en Pedagogiek dermate veel studenten via de kopopleiding in- en uitstromen dat de uitstroom van gediplomeerden hoger is dan de eerstejaarsinstroom. De aantallen gediplomeerden per jaar geven derhalve een beter beeld van de druk die de opleidingen op de arbeidsmarkt zetten (NIDAP, 2023a, p. 17).”

Tabel 3: instroomdata en gediplomeerdendata van 2018 tot en met 2022 (NIDAP, 2023a, p. 17)

B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Omgangskunde						
	2018	2019	2020	2021	2022	Gemiddeld
Instroom	97.5	96.5	124.5	108	89	103
Gediplomeerd	181	169.5	156	149.5		162
Vershil	83.5	73	31.5	41.5		
B Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Pedagogiek						
	2018	2019	2020	2021	2022	
Instroom	20	26	26	34	26.5	26.5
Gediplomeerd	95	76	86.5	72.5		82.5

Om de instroom in te schatten in de kopopleiding is gekeken naar het verschil tussen de eerstejaarsinstroom en het aantal gediplomeerden per jaar. Hiervan is het gemiddelde berekend door dit verschil te delen door vier, aangezien er op dit moment vier aanbiedende hogescholen zijn. Op basis daarvan komt NIDAP uit op een ruwe inschatting van ca. 15 instromers in de kopopleiding jaarlijks (NIDAP, 2023a, p.17). De jaarlijkse instroom van opleidingen binnen het sociale domein, waarin naast opleiding Pedagogiek⁶ ook de opleidingen Social Work en HRM vallen, bedroeg volgens de Vereniging Hogescholen ([link](#)) in 2022 421 studenten voor Windesheim, locatie Zwolle⁷. Deze studenten zijn formeel toelaatbaar tot de eenjarige kopopleiding Omgangskunde en zijn dus ook potentiële nieuwe studenten.

Op basis van de instroomcijfers bij de (aan)verwante opleidingen, wordt dus een instroom verwacht van gemiddeld tussen de 15-20 voltijdstudenten, 10-15 deeltijdstudenten en voor de kopopleiding tussen de 10 en 15 studenten.

8 Onderbouwing van de arbeidsmarktbehoefte (art. 6 lid 1 sub a in samenhang met lid 2)

8.1 Arbeidsmarktbehoefte

In de tabellen 4 en 5 wordt aan de hand van de ROA-data een overzicht gegeven van de te verwachten arbeidsmarktknelpunten voor beroepen die een relatie hebben met de tweedegraadslerarenopleiding Omgangskunde (NIDAP, 2023a, p. 5). Voor de beroepsgroepen is gekeken naar de cijfers van ‘Docenten beroepsgerichte vakken secundair onderwijs’. Omgangskunde valt in deze beroepsgroep. Daarnaast is gekeken naar de beroepsgroep ‘Leerkrachten basisonderwijs’. Deze laatste beroepsgroep is deels relevant, omdat hieronder docenten speciaal voortgezet onderwijs vallen. Omgangskundigen worden in het speciaal voortgezet onderwijs ingezet als docent avo (algemeen vormend onderwijs) (NIDAP, 2023a, p. 5). De knelpunten voor beide beroepsgroepen worden getypeerd als “zeer groot”.

Tabel 4: arbeidsmarktbehoefte naar beroepsgroep (NIDAP, 2023a, p. 5)

Beroepsgroepen	Verwachte uitbreidingsvraag tot 2026	Verwachte vervangingsvraag tot 2026	Verwachte baanopeningen tot 2026	ITKB toekomstige knelpunten beroepsgroep in 2026
Leerkrachten basisonderwijs	13.500 (gem. jaarlijks 1.3%)	24.700 (gem. jaarlijks 2.4%)	38.100 (gem. jaarlijks 3.6%)	0.76 (zeer groot)
Docenten beroepsgerichte vakken secundair onderwijs	2.500 (gem. jaarlijks 1.1%)	6.900 (gem. jaarlijks 3.1%)	9.400 (gem. jaarlijks 4%)	0.79 (zeer groot)

⁶ Niet te verwarren met de bacheloropleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Pedagogiek.

⁷ De gebruikte zoektermen waren: bachelor; voltijd; deeltijd; duaal; b human resource management; b social work; b pedagogiek.

Wat betreft de knelpunten met betrekking tot het relevante opleidingstype waaronder de opleiding docent Omgangskunde valt (Bachelor lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken) worden deze getypeerd als "groot". NIDAP plaatst hierbij de kanttekening dat de relevante categorieën zeer breed zijn. De categorie 'lerarenopleidingen algemene en beroepsgerichte vakken' omvatten ook tweedegraads lerarenopleidingen in o.a. Nederlands, Duits, wiskunde, consumptieve techniek, etc. Omgangskunde wordt in de overzichten dus niet apart benoemd (NIDAP, 2023a, p. 5).

Tabel 5: arbeidsmarktbehoefte naar opleidingstype (NIDAP, 2023a, p. 5)

Opleidingstype	Verwachte uitbreidingsvraag tot 2026	Verwachte vervangingsvraag tot 2026	Verwachte baanopeningen tot 2026	Verwachte instroom van schoolverlaters tot 2026	ITKP toekomstige knelpunten personeelsvoorziening in 2026
Bachelor - lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken	7000 (gem. jaarlijks 1.1%)	25.500 (gem. jaarlijks 3.8%)	32.600 (gem. jaarlijks 4.8%)	18.600 (gem. jaarlijks 2.9%)	0.91 (groot)

Deze aanhoudende arbeidsmarktbehoefte wordt verder ondersteund door onderzoeksbureau SEO Economisch Onderzoek, website Studiekeuze123.nl en de Loopbaanmonitor van Onderzoeksinstituut Centerdata. Docenten Omgangskunde vinden relatief snel een baan en ze hebben sneller een vaste baan (NIDAP, 2023a, pp. 6-9).

Vacatureanalyse

NIDAP heeft een landelijke vacatureanalyse gedaan van de arbeidsmarktbehoefte aan leraren Omgangskunde over de afgelopen vijf jaar. In tabel 6 staat een overzicht van het aantal gevonden vacatures uitgezet door mbo-instellingen. Er is in de vacaturetitels gezocht naar specifieke beroepen waar docenten Omgangskunde op kunnen solliciteren. In de categorie "Totaal docenten Omgangskunde en gerelateerd" bedraagt het gemiddeld aantal vacatures, gemeten over de jaren 2018 tot en met 2022, 365 vacatures per jaar. Dit aantal fluctueert per jaar en heeft over de jaren heen een lichte stijging.

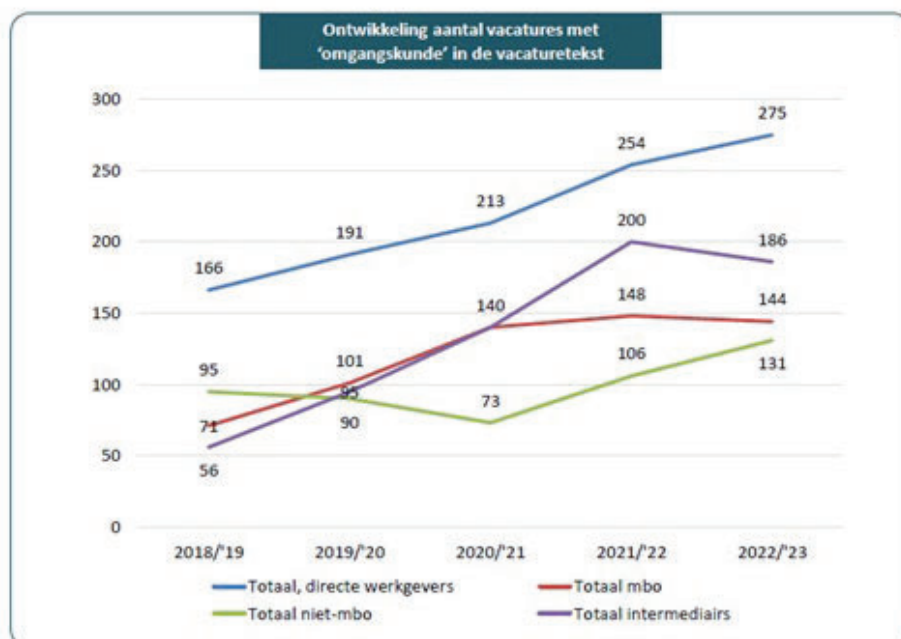
De instroom van de lerarenopleiding Omgangskunde in deze periode is gemiddeld 103 studenten per jaar (zie tabel 3). De uitstroom van gediplomeerde Omgangskundigen naar de arbeidsmarkt bedraagt over de periode van 2018 tot en met 2021 (cijfers 2022 zijn nog niet bekend) gemiddeld 164 (zie tabel 3). Uit tabel 6 valt op te maken dat er gemiddeld 365 vacatures zijn per jaar voor docenten Omgangskunde en gerelateerd. Het aantal vacatures ligt dan met 365 veel hoger dan de 164 gediplomeerde Omgangskundigen die naar de arbeidsmarkt uitstromen. Zelfs als we dit aanvullen met het gemiddeld aantal gediplomeerden van de tweedegraads lerarenopleiding Pedagogiek ($164+83=247$), dan komt dit nog niet in buurt van de 365 vacatures (zie tabel 6).

Tabel 6: Aantal gevonden vacatures door mbo-instellingen (NIDAP, 2023b, p. 6).

Aantal gevonden vacatures uitgezet door mbo-instellingen							
Beroep	Aantal vacatures per jaar, uitgezet door mbo-organisaties					totaal in mbo	Totaal in NL (incl. vacatures intermediairs)
	2018 '19	2019 '20	2020 '21	2021 '22	2022 '23		
Docent Omgangskunde	21	38	47	60	29	195	299
Docent Burgerschap	59	62	97	109	72	399	797
Docent AVO	43	58	57	54	72	284	6.658
Docent Maatschappijleer	53	65	86	89	113	406	5.676
Docent Filosofie / levensbeschouwing / godsdienst	9	13	11	8	11	52	1.987
Docent Entree	82	56	62	62	70	332	404
Docent Agogiek / sociale vaardigheden	33	36	37	37	15	158	248
Totaal docenten omgangskunde en gerelateerd	300	328	397	419	382	1.826	16.069
Docent Pedagogisch werk	51	34	44	60	49	238	451
Docent Maatschappelijke zorg	24	50	67	60	70	271	355
Docent Zorg & Welzijn	78	96	136	132	79	521	4.372
Docent Verzorging	124	112	88	46	3	373	623
Docent Pedagogiek	19	24	25	31	14	113	393
Docent Praktijkonderwijs	9	3	22	8	5	47	1.324
Docent Verpleegkunde	129	145	205	158	66	703	1.984
Docent Sociaal werk	14	33	29	50	23	149	456
Totaal docenten zorg, welzijn en pedagogisch	448	497	616	545	309	2.415	9.958
Loopbaanbegeleider	20	31	74	105	61	291	2.928
Coach / leerlingbegeleider	23	56	68	59	83	289	22.389
Mentor	17	32	12	26	18	105	2.815
Totaal begeleiding	60	119	154	190	162	685	28.132
Totaal	808	944	1.167	1.154	853		

Ook de analyse waarbij uitsluitend gezocht is op het woord Omgangskunde in de vacaturetekst laat een stijgende trend zien (Figuur 1). Het aantal vacatures van directe werkgevers (mbo en niet-mbo) is in vier jaar tijd gestegen van 166 naar 275 (66%). Daar waar het aantal vacatures van mbo-instellingen afvlakt, neemt het aantal vacatures in niet-mbo-instellingen (svo en vmbo) sterk toe.

Figuur 1 Ontwikkeling (landelijk) aantal vacatures met 'omgangskunde' in de vacaturetekst (NIDAP, 2023b, p. 10)

Concluderend kan worden vastgesteld dat de bestaande opleidingen Omgangskunde en de aanverwante opleidingen Pedagogiek niet voldoende kunnen voorzien in de vraag naar docenten Omgangskunde.

8.2 Maatschappelijke behoefte

Deze paragraaf onderbouwt de maatschappelijke behoefte aan een nieuwe bacheloropleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Omgangskunde. De volgende aspecten worden daarin toegelicht: het lerarentekort, burgerschapsonderwijs, LOB en studentenwelzijn.

Lerarentekort

Het lerarentekort staat hoog op de politieke agenda en er is een duidelijke wens om omgangskundigen in te zetten in zowel het (v)so, vo als mbo door hun bevoegdheidsregels uit te breiden (NIDAP, 2023a, p. 12). In het [Werkplan Samen voor het beste onderwijs, kamerstuk](#) (2022, p. 7) wordt de opleiding Omgangskunde expliciet genoemd in relatie tot het terugbrengen van tekorten in het (v)so. Letterlijk staat er: "We geven ruimte voor vakdocenten in het vso en voor afgestudeerden Pedagogiek en Omgangskunde in het praktijkonderwijs om avo-groepslessen te geven zonder dat hier een pabo-diploma voor gehaald moet worden (pp. 07)." Ook de Motie van het lid Peters voorgesteld en overgenomen op 26 juni 2023 "verzoekt de regering te bewerkstelligen dat de opleidingen Omgangskunde en Pedagogiek kunnen leiden tot een bevoegdheid in het voortgezet onderwijs waarbij de vakken burgerschap, sociale vaardigheden, maatschappijleer, ontwikkelingsgerichte vakken, LOB enzovoort gegeven mogen worden" (NIDAP, 2023a, p. 12).

Burgerschapsonderwijs

Burgerschapsonderwijs wordt door deskundigen uit het werkveld en door de politiek als belangrijk gezien, maar de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs laat nog vaak te wensen over (NIDAP, 2023a, p. 13). Eén op de drie leerlingen beschikt over (heel weinig) burgerschapskennis. Experts, het ministerie van OCW en ook docenten geven aan dat scholing en professionalisering op het gebied van burgerschap nodig is. Tweedegraads docenten Omgangskunde zijn expert op het gebied van burgerschapsonderwijs, aangezien dit een onderdeel is van de kennisbasis Omgangskunde (zie hoofdstuk 3.2). Docenten Omgangskunde kunnen dus bij uitstek de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs verbeteren.

Studentenwelzijn

In de 2023-editie van 'De staat van het onderwijs' legt de inspectie de nadruk op het welzijn van studenten, dat de afgelopen jaren is afgenomen (NIDAP, 2023a, p. 15). Daarnaast benadrukt de inspectie in dit rapport het belang van goede begeleiding van leerlingen. Omgangskundigen zijn van toegevoegde waarde vanwege hun expertise op het gebied van het begeleiden en coachen van studenten en leerlingen met specifieke behoeften.

Ook wat de lerarentekorten betreft, kan er veel winst worden behaald door beginnende docenten te begeleiden en coachen (NIDAP, 2023a, p. 15). Voor zowel ondersteuning in de omgang met bepaalde doelgroepen als hulp en coaching voor beginnende docenten kunnen omgangskundigen van waarde zijn.

8.3 Conclusie maatschappelijke behoefte

Naast de aanhoudende arbeidsmarktbehoefte aan tweedegraads leraren Omgangskunde, concludeert Windesheim dat er aanvullend een maatschappelijke behoefte is aan afgestudeerde leraren Omgangskunde. Het lerarentekort staat hoog op de politieke agenda: Omgangskunde wordt expliciet genoemd als oplossing voor het terugbrengen van het lerarentekort in het onderwijs en specifiek in het voortgezet speciaal onderwijs. Ook dragen docenten Omgangskunde bij aan de kwaliteit van het burgerschapsonderwijs. Ten slotte dringt de inspectie aan op het verbeteren van de begeleiding van leerlingen en studenten met specifieke behoeften in het kader van studentenwelzijn. Omgangskundigen zijn hierbij van toegevoegde waarde. Om die redenen verwachten wij dat het aantal vacatures voor tweedegraads leraren Omgangskunde te komende jaren verder zal toenemen.

9 Onderbouwing van de ruimte in het landelijk aanbod

9.1 Analyse bestaand aanbod en inschatting verwante instroom

De tweedegraads lerarenopleidingen Omgangskunde zijn gebaseerd op de wettelijke bekwaamheidseisen in het onderwijs en de landelijke Kennisbasis Omgangskunde (zie 3.1). Dit betekent dat er inhoudelijk overlap is tussen de verschillende aanbieders.

Windesheim wil zich verder ontwikkelen en profileren in het aanbod van flexibele maatwerktrajecten die aansluiten bij een maatschappelijke behoefte en bijdragen aan het terugwerken van het lerarentekort. Zie hiervoor ook de toelichting bij hoofdstuk 10 'Aansluiting instellingsprofiel'. Zo biedt Windesheim op dit moment al cursussen aan die zijn gericht op Burgerschap en Omgangskunde. De ambitie is om dit aanbod verder te verdiepen en uit te breiden.

De urgentie om te starten met de lerarenopleiding Omgangskunde op Windesheim te Zwolle is daarnaast ook gebaseerd op vragen vanuit de regio. Toegevoegde adhesieverklaringen die we hebben ontvangen ondersteunen dit. De adhesieverklaringen komen van scholen uit de regio waarmee Windesheim nauw samenwerkt in het kader van Samen Opleiden. Zo zeggen ROC Deltion College (Zwolle) en Landstede MBO (Zwolle, Harderwijk, Dronten, Lelystad en Raalte) ervan uit te gaan dat er binnen de organisatie een blijvende behoefte zal zijn aan leraren Omgangskunde. "Ze zijn namelijk breed inzetbaar". Het Deltion College verwacht zelfs dat de behoefte toeneemt, gezien de veranderende rol van de docent in het middelbaar beroepsonderwijs waar de begeleiding van persoonlijke en professionele ontwikkeling steeds belangrijker wordt (bijlage 2 en 3). ROC van Twente benadrukt de grote geografische afstand tot de bestaande lerarenopleidingen Omgangskunde, waardoor stagiaires vinden moeilijk is en het nog lastiger is om ze blijvend aan zich te binden (bijlage 4). Opleidingsschool Pilots die v(s)o scholen in Twente vertegenwoordigt, geeft aan omgangskundigen te willen inzetten in de onderbouw (bijlage 5).

Deze bevindingen komen overeen met de arbeidsmarktbehoefte en maatschappelijke behoefte die in hoofdstuk 7 en 8 zijn uitgewerkt.

Tabel 7 en 8 geven de locaties weer van de verwante en aanverwante opleidingen. Een visuele weergave van de geografische spreiding is te zien in figuur 2. Hieruit blijkt ook dat er geografisch gezien ruimte is in het opleidingsaanbod, omdat de verwante opleidingen andere regio's bedienen dan Windesheim.

Tabel 7: Opleiding 'verwant'

Bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Omgangskunde							
Instelling	Variant	Locatie	Instroom				
			2018	2019	2020	2021	2022
Fontys Hogescholen	Voltijd en deeltijd	Tilburg	26,5	30	52	27	28
Hogeschool Leiden	Voltijd en deeltijd	Leiden	17,5	23	18	18,5	13,5
Hogeschool Utrecht	Voltijd en deeltijd	Utrecht	33,5	32	38,5	38,5	35
NHL Stenden Hogeschool	Voltijd en deeltijd	Leeuwarden	20	11,5	16	24	12,5
			97,5	96,5	124,5	108	89

Tabel 8: Opleiding 'aanverwant'

Bachelor Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Pedagogiek							
Instelling	Variant	Locatie	Instroom				
			2018	2019	2020	2021	2022
Fontys Hogescholen	Voltijd	Eindhoven	5	2,5	5	2,5	2,5
Fontys Hogescholen	Voltijd en deeltijd	Sittard-Geleen	5	7,5	5	10	5
Fontys Hogescholen	Deeltijd	Tilburg	2,5	5	11	5	2,5
Hogeschool van Amsterdam	Voltijd en deeltijd	Amsterdam	5	11	5	14	16,5
Hogeschool van Arnhem en Nijmegen	Voltijd en deeltijd	Nijmegen	2,5	0	0	2,5	0
			20	26	26	34	26,5

Figuur 2. geografische spreiding binnen Nederland

10 Aansluiting instellingsprofiel (art. 6 lid 1 sub b in samenhang met lid 4)

In het instellingsplan 'Dichterbij' beschrijft Windesheim de ambities voor de komende vijf jaar. De hogeschool wil anticiperen op maatschappelijke ontwikkelingen en bestaande initiatieven op het gebied van het terugdringen van het lerarentekort ([Hogeschool Windesheim, 2023, p. 6](#)). Windesheim draagt hieraan bij door het brede palet van tweedegraads lerarenopleidingen uit te breiden met de lerarenopleiding Omgangskunde.

De beoogde lerarenopleiding Omgangskunde sluit ook aan bij de ambities van Windesheim om verder in te zetten op uitdagend onderwijs en flexibele opleidingstrajecten. Op dit moment biedt Windesheim minoren aan op het gebied van Omgangskunde en Burgerschap, maar deze leiden niet tot een tweedegraads bevoegdheid. Een tweedegraads opleiding Omgangskunde voorziet in die behoefte. Het aanbieden van de lerarenopleiding Omgangskunde biedt daarnaast mogelijkheden voor professionals om zich om te scholen tot - of bij te scholen als tweedegraads leraar. Voor studenten biedt het een mogelijkheid tot bi-diplomerings en een extra tweedegraads bevoegdheid.

11 RIO- en ISCED-indeling

RIO- indeling: Onderwijs

ISCED-rubriek: 11412⁸

De Opleiding tot leraar voortgezet onderwijs van de tweede graad in Omgangskunde bestaat al langer en is ingedeeld in de International Standard Classification of Education Fields of Training and Education 2013 (ISCED-F 2013).

⁸ <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/classificaties/onderwijs-en-beroepen/isced/isced-f-2013-richting>

Volgens deze indeling valt de opleiding onder:

Detailgroep: 114 lerarenopleiding algemene en beroepsgerichte vakken

Rubriek: 11412 psychologie, pedagogiek, andragogiek

Onder ISCED 11412 vallen naast de lerarenopleidingen Omgangskunde, ook de lerarenopleidingen

Pedagogiek en de bijbehorende associate degrees op de gebieden van Omgangskunde en

Pedagogiek.

12 Afstemming (art. 4 lid 3)

Leden van het managementteam van Windesheim hebben contact gehad met aanbieders van de lerarenopleiding Omgangskunde (Fontys Hogeschool, Hogeschool van Amsterdam, NHL Stenden Leeuwarden, Hogeschool Utrecht en Hogeschool Leiden) en met aanbieders van de lerarenopleiding Pedagogiek (Fontys en de Hogeschool van Amsterdam). In de gesprekken die zijn gevoerd is gesproken over de intentie tot het starten van de lerarenopleiding Omgangskunde bij Windesheim te Zwolle. Een weergave van de verslaglegging van deze gesprekken is te vinden in bijlage 6. De reacties zijn constructief en positief. De regionale spreiding is besproken en andere hogescholen zien het starten in de regio Zwolle en Oost-Nederland als een versterking van het vakgebied Omgangskunde. Ook wordt benoemd dat de vraag naar studenten vanuit het werkveld groter is dan het huidige aanbod aan studenten Omgangskunde.

13 Conclusie

Arbeidsmarktbehoefte

Er is een groot en groeiend tekort aan leraren, met name in het vakgebied Omgangskunde. Studenten die een bevoegdheid in Omgangskunde hebben, vinden snel een baan in hun vakgebied.

Instroom en uitstroom

De instroom in de lerarenopleiding Omgangskunde is gemiddeld 103 studenten per jaar, terwijl de uitstroom gemiddeld 164 gediplomeerden per jaar is. Het gemiddelde aantal vacatures per jaar (365) is echter veel hoger dan het aantal gediplomeerden dat de arbeidsmarkt betreedt.

Maatschappelijke behoefte

Het lerarentekort is een belangrijk politiek onderwerp. Het uitbreiden van de bevoegdheid van de docent Omgangskunde wordt gezien als een mogelijke oplossing hiervoor. Docenten Omgangskunde kunnen ook bijdragen aan de verbetering van het burgerschapsonderwijs en het welzijn van studenten en startende docenten.

Eindconclusie

Gezien de toenemende vraag naar docenten Omgangskunde en de huidige maatschappelijke ontwikkelingen, is er behoefte aan een lerarenopleiding Omgangskunde in de regio Zwolle en omstreken. Deze conclusie wordt ondersteund door verschillende werkgeversorganisaties uit deze regio.